ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 3. septembra 2009 *

Vo veci C-489/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Amtsgericht Lahr (Nemecko) z 26. októbra 2007 a doručený Súdnemu dvoru 5. novembra 2007, ktorý súvisí s konaním:

Pia Messner

proti

Firme Stefan Krüger,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann (spravodajca), sudcovia M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits a J.-J. Kasel,

* Jazyk konania: nemčina.

generálna advokátka: V. Trstenjak,
tajomník: K. Sztranc-Sławiczek, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 11. decembra 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

— belgická vláda, v zastúpení: L. Van den Broeck, splnomocnená zástupkyňa,

— španielska vláda, v zastúpení: J. Rodríguez Cárcamo, splnomocnený zástupca,

— rakúska vláda, v zastúpení: E. Riedl, splnomocnený zástupca,

— portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes a P. Contreiras, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Kreuschitz, W. Wils a H. Krämer, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 18. februára 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 smernice 97/7/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 15/003, s. 319).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu o vrátenie čiastky 278 eur, ktorý vznikol po odstúpení od zmluvy na diaľku medzi pani Messner, spotrebiteľkou, a Firmou Stefan Krüger (ďalej len „Stefan Krüger“), podnikom, ktorý sa zaoberá predajom na diaľku prostredníctvom internetu.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Odôvodnenie č. 14 smernice 97/7 stanovuje:

„keďže spotrebiteľ nemá možnosť skutočne vidieť výrobok alebo uistiť sa o podstate poskytovanej služby pred uzavretím zmluvy; keďže by malo byť vytvorené ustanovenie, pokiaľ nie je v tejto smernici stanovené inak, týkajúce sa práva na odstúpenie od zmluvy; keďže ak má byť toto právo viac než formálne, náklady, ak existujú, znášané spotrebiteľom pri uplatnení jeho práva na odstúpenie od zmluvy, musia byť obmedzené na priame náklady, ktoré vznikli vrátením tovaru; keďže toto právo na odstúpenie od zmluvy nepoškodzuje práva spotrebiteľa stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi, najmä vzhľadom na obdržanie poškodených výrobkov a služieb, alebo výrobkov a služieb nezodpovedajúcich popisu uvedenému v ponuke týchto výrobkov alebo služieb; keďže určenie ostatných podmienok a opatrení nasledujúcich po uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy je vecou členských štátov“.

4 Článok 6 ods. 1 a 2 uvedenej smernice stanovuje:

„Právo na odstúpenie od zmluvy

1. Pri akejkoľvek zmluve na diaľku má spotrebiteľ k dispozícii obdobie najmenej siedmich pracovných dní, počas ktorých môže odstúpiť od zmluvy bez penalizácie a bez

udania dôvodu. Jediné náklady, ktoré môžu spotrebiteľovi vzniknúť v súvislosti s uplatnením jeho práva na odstúpenie od zmluvy, sú priame náklady spojené s vrátením tovaru.

…

2. V prípade, ak je právo na odstúpenie od zmluvy uplatnené spotrebiteľom v súlade s týmto článkom, je dodávateľ povinný nahradiť čiastky zaplatené spotrebiteľom bez toho, aby spotrebiteľovi vznikli akékoľvek výdavky. Jediné výdavky, ktoré môžu spotrebiteľovi vzniknúť v súvislosti s uplatnením jeho práva na odstúpenie od zmluvy, sú priame náklady spojené s vrátením tovaru. Takáto náhrada musí byť vykonaná bez zbytočného odkladu, maximálne však do tridsiatich dní.“

5 Článok 14 tejto smernice stanovuje:

„Minimálna doložka

Členské štáty môžu zaviesť alebo udržiavať, v oblasti upravenej touto smernicou, striktnejšie ustanovenia v súlade so zmluvou na zabezpečenie vyššej úrovne ochrany spotrebiteľa. …“

Vnútroštátna právna úprava

6 § 312d nemeckého občianskeho zákonníka (Bürgerliches Gesetzbuch, ďalej len „BGB“), s názvom „Právo na odstúpenie od zmluvy a nárok na vrátenie pri zmluvách na diaľku“ stanovuje:

„1. Spotrebiteľ, ktorý uzavrel zmluvu na diaľku, má právo na odstúpenie od zmluvy podľa § 355. Pokiaľ sa zmluva týka dodania tovaru, toto právo na odstúpenie od zmluvy môže byť nahradené nárokom na vrátenie podľa § 356.

2. S výnimkou § 355 ods. 2 prvej vety, začína právo na odstúpenie od zmluvy plynúť až od okamihu splnenia informačných povinností podľa § 312c ods. 2; v prípade dodania tovaru, odo dňa ich doručenia adresátovi; v prípade opakovaného dodania tovarov rovnakej povahy odo dňa doručenia prvej čiastkovej dodávky a v prípade poskytnutia služieb, odo dňa uzavretia zmluvy.“

7 § 355 BGB s názvom „Právo na odstúpenie od zmlúv uzavretých so spotrebiteľmi“ stanovuje:

„1. Pokiaľ zákon priznáva spotrebiteľovi právo na odstúpenie od zmluvy podľa tohto ustanovenia, nie je spotrebiteľ viazaný vyhlásením o súhlase s uzavretím zmluvy, pokiaľ v stanovenej lehote od zmluvy odstúpi. Odstúpenie od zmluvy nemusí byť odôvodnené a musí byť vyjadrené písomne alebo vrátením veci predávajúcemu v lehote dvoch týždňov, pričom rozhodujúci je dátum odoslania.

2. Lehota začína plynúť v okamihu, keď je spotrebiteľ písomne informovaný o práve na odstúpenie od zmluvy prostredníctvom jasného oznámenia, ktoré upresňuje jeho práva podľa požiadaviek používaného prostriedku komunikácie, teda komunikácie, ktorá taktiež obsahuje meno a adresu toho, komu má byť odstúpenie od zmluvy oznámené, ako aj údaj týkajúci sa začiatku lehoty a pravidiel uvedených v odseku 1 druhej vete. Pokiaľ musí byť zmluva uzavretá písomne, lehota začne plynúť v okamihu, keď je exemplár zmluvy, písomnej objednávky spotrebiteľa, kópia originálu zmluvy alebo objednávky sprístupnená spotrebiteľovi. V prípade sporu o začiatku lehoty nesie dôkazné bremeno predávajúci.

3. Právo na odstúpenie od zmluvy uplynie šesť mesiacov od uzavretia zmluvy. V prípade dodania tovaru lehota nezačne plynúť pred dňom dodania tovaru spotrebiteľovi. Odchylne od prvej vety právo na odstúpenie od zmluvy neuplynie, pokiaľ spotrebiteľ nebol správne informovaný o svojom práve na odstúpenie do zmluvy; v prípade zmlúv na diaľku týkajúcich sa poskytnutia finančných služieb právo na odstúpenie od zmluvy okrem toho neuplynie, pokiaľ predávajúci správne nesplnil povinnosti, ktoré mu v oblasti informovania ukladá § 312c ods. 2 bod 1.“

8 § 357 BGB s nadpisom „Právne účinky odstúpenia od zmluvy a vrátenia“ stanovuje:

„1. Bez toho, aby tým bolo dotknuté ustanovenie, ktoré by stanovovalo inak, predpisy týkajúce sa zákonného vypovedania zmluvy sa analogicky uplatnia na právo na odstúpenie od zmluvy a na nárok na vrátenie. § 286 ods. 3 sa zodpovedajúcim spôsobom uplatní na povinnosť uhradenia platieb podľa tohto ustanovenia; lehota, ktorú stanovuje, začne plynúť v okamihu vyhlásenia spotrebiteľa o odstúpení od zmluvy alebo o nároku na vrátenie. Pokiaľ ide o povinnosť spotrebiteľa vrátiť čiastku, začne lehota plynúť taktiež v okamihu, keď spotrebiteľ zašle svoje vyhlásenie; pokiaľ ide o povinnosť predávajúceho vrátiť čiastku, lehota začína plynúť v okamihu, keď mu je toto vyhlásenie doručené.

3. Odchylne od § 346 ods. 2 prvej vety bodu 3 je spotrebiteľ povinný zaplatiť náhradu škody v prípade poškodenia veci, ku ktorému došlo bežným opotrebovaním nadobudnutej veci, pričom spotrebiteľ bol o tomto právnom dôsledku, ako aj o možnosti sa mu vyhnúť, informovaný písomne najneskôr v okamihu uzavretia zmluvy. Spotrebiteľ nie je povinný zaplatiť takúto náhradu škody, pokiaľ k poškodeniu veci došlo výlučne na základe vyskúšania. § 346 ods. 3 prvá veta bod 3 sa neuplatní, pokiaľ bol spotrebiteľ správne informovaný o svojom práve na odstúpenie od zmluvy alebo pokiaľ bol s týmto právom oboznámený iným spôsobom.

4. Predchádzajúce odseky upravujú taxatívne práva strán.“

9 § 346 ods. 1 až 3 BGB s nadpisom „Účinky zrušenia zmluvy“ je formulovaný takto:

„1. Ak sa jedna zmluvná strana dovoláva zmluvnej alebo zákonnej rozväzovacej podmienky, prijaté plnenia musia byť v prípade rozviazania zmluvy vrátené a získané úžitky musia byť nahradené.

2. Dlžník je povinný namiesto vrátenia plnenia alebo jeho vydania zaplatiť náhradu, ak:

1. je vrátenie alebo vydanie vylúčené z dôvodu povahy plnenia;

2. získaný predmet plnenia dlžník spotreboval, previedol, zaťažil, spracoval alebo zmenil;

3. získaná vec sa opotrebovala alebo zanikla, na opotrebovanie zodpovedajúce obvyklému užívaniu sa však neprihliada.

Ak zmluva uvádza protiplnenie, musí byť zohľadnené pri výpočte náhrady; ak má byť náhrada zaplatená za výhodu vyplývajúcu z pôžičky, môže byť predložený dôkaz o tom, že hodnota výhody bola nižšia.

3. Povinnosť náhrady je vylúčená:

1. ak sa vada oprávňujúca rozviazanie zmluvy stala zjavnou až pri spracovaní alebo zmene veci,

2. ak je veriteľ zodpovedný za opotrebovanie alebo zánik veci, alebo ak ku škode na veci došlo u veriteľa,

3. ak v prípade zákonnej rozväzovacej podmienky k opotrebovaniu alebo zániku došlo u zainteresovanej osoby, hoci táto osoba vynaložila rovnakú starostlivosť, akú obvykle vynakladá vo svojich vlastných veciach.

Zostávajúce obohatenie musí byť vrátené.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

10 Pani Messner si 2. decembra 2005 kúpila od Stefana Krügera cez internet použitý prenosný osobný počítač za cenu 278 eur.

11 Stefan Krüger v čase tejto kúpy mal na internete zverejnené všeobecné obchodné podmienky, v ktorých sa okrem iného uvádza, že kupujúci je povinný uhradiť kompenzačnú náhradu za opotrebovanie vyplývajúce z bežného používania tovaru.

12 V auguste 2006 došlo k poruche na obrazovke uvedeného počítača. Pani Messner informovala 4. augusta 2006 Stefana Krügera o tejto poruche obrazovky. Tento však odmietol bezplatne odstrániť uvedenú poruchu.

13 Dňa 7. novembra 2006 si pani Messner uplatnila právo na odstúpenie od zmluvy a Stefanovi Krügerovi ponúkla, že mu osobný prenosný počítač pošle napäť, ak jej vráti kúpnu cenu. K tomuto odstúpeniu od zmluvy došlo v lehote, ktorú stanovuje BGB, pretože pani Messner nedostala informácie stanovené ustanoveniami tohto zákonníka o plynutí lehoty na odstúpenie.

14 Pani Messner žiadala na Amtsgericht Lahr od Stefana Krügera zaplatenie čiastky 278 eur.

15 Stefan Krüger proti žalobe namietal, že pani Messner je mu v každom prípade povinná poskytnúť kompenzačnú náhradu, ktorá zodpovedá používaniu osobného prenosného počítača za obdobie takmer ôsmich mesiacov. Pri porovnateľnom prenosnom osobnom

počítači je trhová cena za prenájom v priemere 118,80 eura za tri mesiace, takže tomu zodpovedá náhrada za používanie predmetného počítača pani Messner vo výške 316,80 eura.

16 Za týchto podmienok Amtsgericht Lahr rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Majú sa ustanovenia článku 6 ods. 2 a článku 6 ods. 1 druhej vety smernice 97/7… vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že v prípade, ak spotrebiteľ odstúpi od zmluvy, predávajúci môže v stanovenej lehote požadovať náhradu za použitie dodaného tovaru?“

O prejudiciálnej otázke

17 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa ustanovenia článku 6 ods. 1 druhá veta a článku 6 ods. 2 smernice 97/7 majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátna právna úprava stanovila, že predávajúci môže požadovať od spotrebiteľa kompenzačnú náhradu za použitie tovaru nadobudnutého na základe zmluvy uzatvorenej na diaľku v prípade, ak posledný uvedený si v lehote uplatní svoje právo na odstúpenie od zmluvy.

18 Podľa článku 6 ods. 1 druhej vety a článku 6 ods. 2 smernice 97/7 jediné náklady, ktoré spotrebiteľ môže znášať v súvislosti s uplatnením jeho práva na odstúpenie od zmluvy, sú priame náklady spojené s vrátením tovaru.

19 Z odôvodnenia č. 14 smernice 97/7 vyplýva, že účelom zákazu uložiť spotrebiteľovi iné náklady ako tie, ktoré vyplývajú z priamo z vrátenia tovaru, je zabezpečiť, aby právo na odstúpenie zabezpečené touto smernicou „nebolo len formálne“. Pokiaľ by s uvedeným právom boli spojené negatívne finančné dôsledky, spotrebiteľ by mohol byť odradený od jeho použitia.

20 Z toho istého odôvodnenia vyplýva, že právo na odstúpenie chráni spotrebiteľa v osobitnej situácii pri kúpe na diaľku, keď „nemá možnosť skutočne vidieť výrobok alebo uistiť sa o podstate poskytovanej služby pred uzavretím zmluvy“. Právo na odstúpenie kompenzuje nevýhodu, ktorá vzniká spotrebiteľovi pri zmluve na diaľku tak, že mu priznáva zodpovedajúcu lehotu na rozmyslenie, počas ktorej má možnosť preskúmať a vyskúšať nadobudnutý tovar.

21 Práve z hľadiska týchto cieľov je potrebné vykladať zákaz uvedený v článku 6 ods. 1 druhej vete a článku 6 ods. 2 smernice 97/7.

22 V tejto súvislosti je potrebné skonštatovať, že všeobecné uloženie kompenzačnej náhrady za použitie tovaru nadobudnutého zmluvou na diaľku nie je v súlade s cieľmi uvedenej smernice.

23 Ako to zdôraznila generálna advokátka v bode 74 svojich návrhov, v prípade, ak by spotrebiteľ musel zaplatiť takúto kompenzačnú náhradu len z toho dôvodu, aby mal možnosť používať tovar získaný zmluvou na diaľku v období, keď ho mal vo svojej držbe, mohol by uplatniť svoje právo na odstúpenie len vtedy, keby zaplatil uvedenú náhradu. Takýto dôsledok by bol jasne v rozpore so znením a účelom článku 6 ods. 1 druhej vety a článku 6 ods. 2 smernice 97/7 a bránil by spotrebiteľovi najmä v možnosti využiť slobodne a bez akéhokoľvek nátlaku lehotu na rozmyslenie, ktorú mu táto smernica priznáva.

24 Rovnako účinnosť a efektivita práva na odstúpenie od zmluvy by sa spochybnila, ak by bola spotrebiteľovi uložená povinnosť zaplatiť kompenzačnú náhradu len z toho dôvodu, že tovar nadobudnutý zmluvou na diaľku preskúmal a vyskúšal ho. Keďže konkrétnym cieľom práva na odstúpenie od zmluvy je poskytnúť túto možnosť spotrebiteľovi, skutočnosť, že ho spotrebiteľ využil, nemá za následok, že uvedené právo môže uplatniť len vtedy, ak zaplatí náhradu.

25 Napriek tomu, že smernica 97/7chráni spotrebiteľa v osobitnej situácii týkajúcej sa zmluvy na diaľku, jej cieľom nie je priznať spotrebiteľovi práva, ktoré idú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na umožnenie riadneho uplatnenia jeho práva na odstúpenie od zmluvy.

26 V dôsledku toho účel smernice 97/7 a najmä zákaz uvedený v jej článku 6 ods. 1 druhej vete a článku 6 ods. 2 v zásade nebránia tomu, aby právna úprava členského štátu ukladala spotrebiteľovi povinnosť zaplatiť spravodlivú kompenzačnú náhradu, ak spotrebiteľ používal tovar nadobudnutý zmluvou na diaľku takým spôsobom, ktorý je nezlučiteľný so zásadami občianskeho práva, ako sú dobrá viera alebo bezdôvodné obohatenie.

27 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z poslednej vety odôvodnenia č. 14 smernice 97/7 vyplýva, že je vecou členských štátov určiť ostatné podmienky a opatrenia nasledujúce po uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy. Táto právomoc sa musí uplatniť pri dodržaní účelu tejto smernice a nemôže okrem iného narúšať účinnosť a efektivitu práva na odstúpenie. O takýto prípad by išlo vtedy, ak by výška takej kompenzačnej náhrady, aká je uvedená v predchádzajúcom bode, bola neprimeraná v porovnaní s kúpnou cenou dotknutého tovaru, alebo ak by vnútroštátna právna úprava ukladala spotrebiteľovi povinnosť dôkazného bremena, že tento tovar počas lehoty na odstúpenie nepoužíval nad rámec toho, čo je nevyhnutné, aby si mohol riadne uplatniť svoje právo na odstúpenie.

28 Práve z hľadiska týchto zásad prináleží vnútroštátnemu súdu, aby rozhodol uvedenú vec, ktorú konkrétne prejednáva, s tým, že náležite prihliadne na všetky osobitosti prípadu, a najmä na povahu predmetného výrobku, ako aj na dĺžku lehoty, po uplynutí ktorej z dôvodu nedodržania informačnej povinnosti predajcom si spotrebiteľ uplatnil svoje právo na odstúpenie od zmluvy.

29 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať tak, že ustanovenie článku 6 ods. 1 druhej vety a článku 6 ods. 2 smernice 97/7 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátna právna úprava všeobecne stanovila možnosť pre predávajúceho požadovať od spotrebiteľa kompenzačnú náhradu za použitie tovaru nadobudnutého na základe zmluvy uzatvorenej na diaľku v prípade, ak si posledný uvedený uplatní v lehote svoje právo na odstúpenie od zmluvy. Napriek tomu tie isté ustanovenia nebránia tomu, aby sa spotrebiteľovi uložila povinnosť zaplatiť kompenzačnú náhradu, ak spotrebiteľ použil uvedený tovar spôsobom, ktorý je nezlučiteľný so zásadami občianskeho práva, ako sú dobrá viera alebo bezdôvodné obohatenie, pod podmienkou, že nebude narušený účel tejto smernice, najmä účinnosť a efektivita práva na odstúpenie, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu.

O trovách

30 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Ustanovenia článku 6 ods. 1 druhej vety a článku 6 ods. 2 smernice 97/7/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátna právna úprava všeobecne stanovila možnosť pre predávajúceho požadovať od spotrebiteľa kompenzačnú náhradu za použitie tovaru nadobudnutého na základe zmluvy uzatvorenej na diaľku v prípade, ak si posledný uvedený uplatní v lehote svoje právo na odstúpenie od zmluvy.

Napriek tomu tie isté ustanovenia nebránia tomu, aby sa spotrebiteľovi uložila povinnosť zaplatiť kompenzačnú náhradu, ak spotrebiteľ použil uvedený tovar spôsobom, ktorý je nezlučiteľný so zásadami občianskeho práva, ako sú dobrá viera alebo bezdôvodné obohatenie, pod podmienkou, že nebude narušený účel tejto smernice, najmä účinnosť a efektivita práva na odstúpenie, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu.

Podpisy